

1953: נבון עם בן גוריון ונחמיה ארגוב ליד הכנסת הישנה

אותה ניהל, ועסק רבות בשליחויות ציבוריות אל קהילות יהודיות לארצות רחוקות, ביניהן גיברלטר, ספרד ודרום-אפריקה.

דודו של יצחק נבון, חיים בן-עטר, אחיו אמו, היה אחד העיתונאים המפורסמים בארץ באותה התקופה. הוא היה עוזרו וידימינו של אליעזר בן-יהודה, וחסיד השפה העיברית. כמו בן-יהודה היה צועד ברחובות וצועק: "יהודי, דבר עיברית!" בן-עטר היה סגן העורך הראשי של עתונו של בן-יהודה אשר שמו היה דווקא חרות. בן-עטר הוא שזכה להיות הראשון בארץ שפירסם את הסקופ הגדול בדבר על פרוץ מלחמת-העולם. דוד אחר של יצחק נבון, שימרון בן-עטר, היה יושב ראש ועד עדת המוגרבים בירושלים ובנו, יעקב, היה בין גופלי ה"ה".

יהודים דתיים קושרים את מישפחת אמו של יצחק נבון אל הרב חיים בן-עטר, מי שכתב את אור החיים, ספר שהוא בביחית אבן-דרך בחיי החסידות בארץ. על בן-עטר מסופר, כי כאשר שמע הי' בעל-שם טוב כי הגיע לירושלים, החליט כי יש בבן-עטר הגיעוץ של המשיח, וכי אם הוא ייפגש עם בן-עטר בארץ הקודש יצא לדרך כדי לפגוש בבן-עטר ולהביא את המשיח. בדרך יצאה אליו בת-קול, ואמרה לו: "חזור בך, עדיין לא הגיע המועד לביאת המשיח." הבעל-שם טוב חזר, אולם כעבור שנה ניסה שוב לעלות לירושלים ולפגוש בבן-עטר. בדרך עבר תלאות רבות: התנפל עליו אריה טורף, הוא חזו מבשרו סערה בים, ושוב יצאה בת-קול שהחזירה אותו. כך ניסה הבעל-שם טוב שלוש פעמים להיפגש עם בן-עטר, אולם ללא הצלחה. עתה טוענים חסידיו — מקרב הדתיים — של יצחק נבון כי מישפחתו אמנם לא הצליחה להביא את המשיח, אך היא הביאה נשיא לישראל.

שבועת-אמונים

לאצ"ל

יצחק נבון עצמו למד בבית-המידרש דורש ציון שמול קולנוע אדיסון בירושלים, ואחר-כך בבית-הספר התיכון

הנשיא נבון

בית הכרם, אגב, בית-ספר תיכון זה היה אחד מבתי-הספר שבהם לימד מאוחר יותר נבון, המדיר עד היום את מיקצו כמורה וכסופר.

בית הכרם לא היה בית-ספר דתי. ונבון עצמו מקובל על החוגים החילוניים והדתיים גם-יחד כאדם מאמין ושומר-מסורת, אך לא דתי. לפני חמש שנים, כש"הועלתה מועמדותו לכהונת נשיא המדינה לראשונה, ערכו אצלו חברי-הכנסת הדתיים גישושים בדבר דתיותו. אמר להם אז יצחק נבון: אני שומר על החוקים שבין אדם לחברו. מה שנוגע לחוקים שבין אדם למקום, אני בטוח כי בבוא היום יסלח לי אלוהים. אל תדאגו, זה יהיה בסדר".

עד היום, כאשר מילא נבון תפקידים ייצוגיים, היה מקפיד לשמור על חוקי ה"כשרות ושמירת השבת, אם כי בחייו הפרטיים הוא ידוע כמי שאינו מקפיד על כשרות, ואחד הבילויים החביבים עליו ביותר הוא טיולי-שבת במכוניתו עם ארבע פרות והילדים. לדידיים אמר שבשבת האחרונה, כי הוא ידע שיצטרך לוותר על תענוגות אלה אחרי שייבחר כנשיא. בהרצאה שנשא פעם לפני קבוצה של רבנים מגניוריק, צייר נבון כיצד הוא רואה את הדת: "הדת היא דבר נעים, דבר יפה. מסורת, סיפורים, שמירה על כבוד האדם, ערכים, מוסיקה ערבה לאוזן, מיפגשים מישפחתיים, האוכל המיוחד של שבת. הדת שלי היא הדת הנעימה, של בית הילל".

ואומנם, יחס מיוחד רוחש נבון לשירי הקודש ולחזונות. בערב רומנסות ספרדית שחיבר ובכנסתן הספרדי המפורסם שלו,

בין תלמידיו היה החיד"א, ואילו סיפור כנפי יונה נחפא בכסף, העוסק בשאלות ותשובות בשולחן ערוך ודיני-אישות, נח שב עד היום אחד מסיפרי הפירושים החשובים ביותר. אגב, נבון עצמו קרא רק קטעים אחדים מן הספר, הכתוב לאדינו. מאז יונה בן חנוך ועד לאביו של יצחק נבון, יוסף, הקימה השושלת אנשי דת ורוח רבים ששניים מהם אף זכו בתואר 'חכם באשי', כלומר היו הרבנים הראשיים של העדה הספרדית בארץ-ישראל, הראשי-שורציין.

אביו של נשיא העתיד של ישראל, יוסף נבון, היה דמות ססגונית, ואין ספק כי תכונות רבות שלו משתקפות באופיו של הבן. נוסף על היותו עסקן, שליח ציבור וציר באסיפת הנבחרים הראשונה שקמה בארץ-ישראל מייד אחרי הכיבוש הבריטי, ב'1921, היה יוסף נבון גם סופר סת"ם ומורה. מאוחר יותר גילה את הצד האמנותי שבו, בדרך לבית-היללם פתח ונייחל בית-הרושת לשכיות אמנות עשויות צדפים, אשר גודעו באותה תקופה בארץ כולה.

אמו של נבון, מרים, היתה בת למש"פחה מיוחסת לא פחות. היא נולדה בעייר רה הקטנה אוימור ליד קזבלאנקה שבמארוקו. אביה, יעקב בן-עטר, היה רב בעיירה, והאגדה המישפחתית מספרת כי באחד הלילות התגלה לו אליהו הנביא והורה לו לעלות לירושלים. בתוך ימים ספורים יצא יעקב בן-עטר עם אשתו ובניו, וביניהם מרים, אמו של יצחק נבון, שהיתה אז בת ארבע. ואחרי טלטלות של שישה חודשים בדרך, הגיע לירושלים בשנת 1884. הוא הקים בעיר ישיבה, ש-

מישכן הנשיא גס-יחד ללעג ולקלס. שבע שנים אחרי שהשמיע ביקורת כה חריפה על מישכן הנשיא עומד נבון, ב'29 במאי, לעקור מדירתו כדי להתגורר עם אשתו אופירה ושני ילדיהם, נירה בת החמש וארו בן הארבע במישכן הנשיא, שתקף בשעתו. רק אז, כאשר יהיה יצחק נבון לנשיא המדינה, יסתבר אם אכן צדק חבר-הכנסת נבון בביקורתו על בית הנשיא. הבניין נעדר את התנאים הנחוצים לנשיא צעיר. אין בהם, למשל, חדר ילדים ואופירה נבון, אשת הנשיא, תאלץ לאלתר תנאי-מגורים עבור ילדיהם.

אולם, למרות שיצחק ואופירה נבון מורידים לקשיים שיתעוררו עם בחירתם כ"אדון והגברת הראשונים של ישראל, נראה כי לא-דווקא בעיית מישכן הנשיא תעמוד בראש מעייניהם. יצחק נבון בן ה'57 ואופירה בת ה'42 הם זוג צעיר, בוהמני, אהב תיאטרון וחיי חברה, ואין ספק כי יהיה עליהם להתאמץ כדי להתאים את מוסד הנשיאות הכבד והמכופתר לאופי הייחם, ולהעניק לבית הנשיא משמעות שונה מזו שעוצבה עד כה על-ידי הנשיא אים וייצמן, בן-צבני, שז"ר וקציר.

אין ספק כי את האופי המיוחד של יצחק נבון, אותו אופי שהוא יבקש להקי' נות לנשיאות, עיצב במידה רבה הרקע המישפחתי שעליו גדל, מוצאה של מיש"פחת נבון מצד האב הוא מתורכיה, אולם החל משנת 1723, לפני יותר מ'250 שנה, כאשר עלה אביו-המישפחה הרב יונה בן חנוך נבון לירושלים, לא עזב שבט נבון את עיר. יונה בן חנוך נבון היה רב גדול בירושלים, ועד היום נחשב כסמכות דתית.

האדריכל אבא אזרחני רתח מועם. בעיתונות הופיעו כותרות קולנויות על הביקורת שמתח אחד מחברי-הכנסת על מישכן נשיאי ישראל, אשר אותו תיכנן אזרחני בשכונת טלביה בירושלים. חברי-הכנסת יצחק נבון טען, בישיבת סיעת המערך בכנסת, כי מישכן הנשיא מכוער, לא-פונקציונאלי, בעל מיבנה מסובך וחלוי גות קטנים וצרים כמו בבית-כלא. בקצרה, קבע אז נבון, הבניין אינו ראוי למגורי אדם ובוודאי שלא למגורי נשיא המדינה. גולדה מאיר מינתה ועדה שבדקה את טענותיו של נבון. הוועדה דרשה לבצע תיקונים בבנייה ולחבריה כמו למרבית אלה שזכו להתארח בבית הנשיא, היה ברור כי האשמותיו של נבון צודקות. למרות זאת נכנס הנשיא להתגורר במיש"פכן החדש.

אלחנני הגיש תביעה מישפטית נגד נבון. הוא טען כי נבון הוציא עליו דיבה בביקורת שמתח על מישכן הנשיא. דרש ממנו התנצלות ופיצויים בסך 100,000 לירות. אולם הוא לא הסתפק בכך. הוא פירסם במעריב מיכתב גלוי לח"כ נבון, שבו האשימו בו-דאנוביזם, וטען כי אל להם לפוליטיקאים לקבוע בענייני טעם אמנותי.

בעקבות פירסום המיכתב גילה יצחק נבון תכונה נוספת. את הצד הסיפורתי שבו, במיכתב-תשובה, אף הוא גלוי, ב"מעריב, השיב נבון בהומורסקה סאטירית על כל טענותיו של אלחנני, שם אותו ואת

* דדאנוב — קומיסאר של סטאלין אשר דאג לדיכוי התרבות והאמנות ברוסיה.